
„FÜLÜNKBE CSENG...”

SOROZAT DR. KOKAS KLÁRA KEVÉSSÉ ISMERT ÍRÁSAIBÓL III.

Szerkesztő: Dr. Deszpot Gabriella*

A sorozat előző részében egy képzelt riport kapcsán olvashattunk arról, hogyan merülhetek el a gyerekek egy Kokas-foglalkozáson a zeneörömben. Ám erre nemcsak a zene-mozgás csoportban van lehetőségük, hanem az olyan újdonságos koncerteken is, amelyet az örökké újító zenepedagógus megálmodott. Nem tudni pontosan, hol és mikor született meg Kokas Klára fejében a gondolat, hogy szakítani kellene azzal a koncertformával, amikor is a közönség zenehallgató helyzete csak a mozdulatlanság lehet és a tetszésnyilvánítás, a zenei élmény viszonzásának legfőbb eszköze a taps. Sorozatunk további hét írása Kokas Klára koncertpedagógiájáról szól, amelyből az első kettő a kezdeti szándékokat, lépéseket mutatja be.

A minap (Vékony Katalin gondosságának köszönhetően) előkerült egy kéziratban lévő levél 1996-ból, amelyben Kokas Klára leírja, hogy egy újfajta koncertet képzel el: „Hangverseny-sorozatot tervezünk olyan zeneszerető emberekkel, akik új helyzetekre képesek és szívesen megtanulnák a zene összeszedett figyelmét más módon, talán jobban, talán mélyebben, igazabban.” Az első, ilyen újszerű, családi koncert megszervezésére tíz év múlva kerülhetett sor. 2006 decemberében Fényi Tibor hívta be a ragyogó Róth Miksa Emlékházba a formabontó koncertet, amelynek során Kokas Klára és tanítványai, a koncertet adó művészek és a gyerekek, a szülők olyan érzelmi sugárzásban részesülhettek, amelyben előadók és hallgatók egymásra találtak a zene mesterkéletlen befogadásának örömeiben. Ez a koncert „Bachtól Bachig, az Értől az Óceánig” címet viselte. Még ma is sokaknak fülébe cseng a néhai Gyöngyössy Zoltán lágyan feszülő, atmoszférikus fuvolajátéka, aki máskor is rendszeres támogató előadója volt Kokas Klára és tanítványai kendőlengetős koncertjeinek.

Hangod rám simul – hangszereddel együtt zendülök – zenéd ajándék nekem.

Képek az Értől az Óceánig című filmből. A kisfilm nagyszerűen adja vissza a bensőséges koncert hangulatát, amelyen Gyöngyössy Zoltán, Kósa Gábor, Lakatos György, Nyári László, Zádori Mária ajándékozta meg Bach áradó zenéjével a hangokba simuló gyermek és felnőtt közönséget.

Kokas Klára

Az értől az óceánig. Újdonságos Bach koncert gyerekeknek

K: Koncertet rendeztetek gyerekeknek? Sok van belőle.

Válasz: Sok koncert van, igen, de mi „újdonságosat” terveztünk.

K: Újdonságosat? Miért?

V: Évek, évtizedek óta figyelem a gyerekeknek szervezett programokat jártomban-keltemben. Mindenfélét láttam. Szépeket is. Valami mégis hiányzott.

K: Hiányzott?

V: Igen, hiányzott a gyerekek bensőséges zenefigyelme, az a fajta érzelmi sugárzás, amellyel előadó és hallgató egymásra talál. A koncerten a gyerek nem válaszolhat az előadónak, erre nincs alkalma.

K: Hiszen tapsolhat!

V: No persze, tapsolhat. Gyakorta a taps a legjobb bulija, végre mozoghat. Csakhogy az zajjal jár, a zene minőségétől teljesen különböző, sőt vele ellentétes hanggal.

K: Minden koncerten tapsolnak.

V: Igen. Rémes szokás. Nem tudjuk, honnan ered.

K: Hátha már a görög színházakban is tapsoltak?

V: Szövegek végén talán jobb. A zenéhez végképp nem illik. Üti a hallott zene emlékét, az emlékezetünkben maradt különleges rezgéseket, ami a zene. Durva hanggal, vagyis zajjal üti. És nem is később, valamikor, odakinn, hanem ott rögtön, helyben, szinte rácsapva, nesze neked! Még el sem pihent lelkünkben a zene hozta hangüzenet, ráront a tenyerek csattogása.

K: De hát ez szokás mindenütt a világban, ez a közönség válasza a művész produkciójára.

V: Természetes, hogy egy ennyire elterjedt kommunikációs rendszert nem lehet máról holnapra megváltoztatni. Elhagyni meg csak akkor, ha egyéb jelzést találunk a taps helyett. Találtam is: kendőket lobogtattunk.

K: Milyen kendőket?

V: Színes kis kendőket adtunk a jegyhez, és megtanultunk kendőt lobogtatni taps helyett.

K: Könnyen megtanulták a gyerekek?

V: Meglepően könnyen. Magam is aggódtam emiatt. A koncert előtti héten Galyatetőn szedtem össze a bátorságomat. Gyalogoltam naphosszat a Kodály lábnyomok emlékei körül és fohászkodtam, hogy ne rontsam el ezt a szép tervet. Az egész szép koncertet a kendős ötletemmel. Esetleg nevetgélnek, bohóckodnak vele a gyerekek a zeneművek megszólalása idején.

K: Nem bohóckodtak?

V: Nem, semmit. Tömény, telített figyelem volt. Jobb, mint remélhettem. A gyerekek csodálatosak: minden szépre rávehetők, csupán a körülményeket kell számukra elrendeznünk.

K: Milyen körülményeket?

V: Először is a darabok rendjét. „Nehéz”-nek nevezhető zenedarabokat hallgattunk, csupa Bach művet, és igen jó előadásban, mondhatom: ihletett előadásban.

K: Észrevesznek ilyet kisgyermekek?

V: Egészen másfajta észreveszés ez, mint a szakemberé, a vájtfülű hallgatóé, aki tudja, minek hogyan kellene hangzania. Tudja tapasztalatból, más előadók bemutatóiból. Összehasonlít és bírál. Egy kisgyerek a testében érzi meg a művészi minőséget, a lelkesedést, az odaadást. Ez a viszonyunk az Égiekhez a magzati életünkből ismerős. Művészetben vagy intenzív ember-kapcsolatban élők olykor felnőtten is érzik.

K: Hosszú zenedaraboknál is?

V: Több évtizednyi tanításom tapasztalatain mértem meg, milyen a gyerekek figyelme. Időben mennyi és milyen. Általánosítok persze, hiszen egyénenként más, életkor, alkat, szülői szokások és testi állapot szerint. Koncertünkön egy-egy darab egy tétel volt, partitából, szvitből, szonátából, passióból.

K: Passióból? Gyerekeknek?

V: A legszebb figyelemmel hallgatták a Máté passió adagio szoprán szólóját (fuvola és kontinuóval), amely a szenvedés és a fájdalom költészete.

K: Kisgyerekeknek? Fájdalomról?

V: Az állandó növekedésben élő kicsi ember sokféle fájdalom részese. A művészetbe emelt fájdalom segít ezek elviselésében.

K: A zene tanításában felveszik a kitűzött célok közé ezt a célt is?

V: Nálunk igen, mert tragikus népdalok bőséggel állnak a tanítók rendelkezésére, kincseink legszebbjéből. Hangszeres darabokból sokan már hajlamosak „gyerekeknek valót” szemelgetni.

K: Élél idézed a „gyerekeknek való”-t?

V: Élél. Tapasztaltam, hogy gyerekek sokkal tágabb zene-horizontot fognak át a tekintetükkel, mint felnőtteik hiszik. Egész ívű az a szívárvány. Koncertünkön nem hangzott fel egyetlen „gyerek darab” sem. Kendőiket mégis ragyogó örömmel lengették pici hallgatóink.

K: Mennyit jegyeztek meg a „nagy zenék” dallamai, hangzatai közül?

V: A „megélés” és a „megjegyzés” bizonyára másféle szálakon fut a test idegrendszerében. Számomra – és azok számára, akik bennem bízva hozzák közénk a gyerekeiket – a megélés a legfontosabb. A megjegyzés hasznos melléktermék. Véletlen, esetleges. Igen, a tudásnak is van öröme, diadalérzete, kielégülése. De a mi koncertünkön másra figyeltünk, másfajta örömet érzékelünk.

K: Miből érzékelhettétek ezt az örömet?

V: Koncertünk másik újdonságából, mert a végén mi, a közönség, énekeinkkel köszöntöttük előadóinkat. Lelkes éneklést csaptunk, zengett a terem. Róth Miksa gyönyörű üvegfestményei a színeikkel, a ragyogásukkal visszhangozták dalolásunkat.

K: Honnan tudtatok ti, ismeretlenül összeverődött közönség, ismerős énekeket?

V: Magyarországon hál' Istennek van néhány népdal és kánon, amelyet sokan ismernek. És közönségünk leglelkesebbje tanfolyamaink hallgatóiból került, hozták a gyerekeiket mindenfelől, távoli falvakból, városokból. Ők természetesen szívesen és buzgón énekelnek újonnan tanultakat, mert mi kánonokat is táncolva tanulunk és az szokatlan mulatság üléshez szokottaknak.

K: Mi volt a célod a közös énekléssel?

V: „Újdonságos” koncertünk örömben fürdő perceit éltük azzal, hogy egymás hangját érzékelhettük. De éneklésünkkel üzentünk is: kifejeztük köszönetünket előadóinknak, amiért megajándékoztak minket.

K: Milyen a kapcsolat előadó és közönség közt?

V: Hagyományosan tapsolás a távoli jelzés, üdvözlés a túlpartról. Hírességektől aláírást kérnek. Ismerősöknek gratulálni illik. Nem művelem, mert a szűkös percek csak szűkös közhelyek eldarálására elegendők. Levelet írok olykor, ha nagyon dőlne a mondandóm. De gyerek és előadó közt még süketebb a vonal. Keveset tudunk arról, mit fejezne ki egy-egy gyerek arról, ami a szívét eltölti, ha erre alkalmat adnának neki.

K: Milyen alkalmat?

V: Ó, személyeset, persze, személyeset. Csakhogy a beszéd szűkös szavak egyvelege, szavakban képzett felnőttek is makognak, vagy beérik néhány szakmainak hangzó közhellyel, ha a zenészhez szólnak. A zenész meg éppen elmondta a mondandóját az imént a hangszerén. Mit mondjon most? Örül, hogy sikerült? Vagy, hogy ez amaz nem úgy kellett volna? Egyikük sem beszél arról, hogy mit érzett. Gyerek, igen, gyerek talán mondana igazat, az ő igazát, tiszta szívéből. Hát e helyett teremtetünk alkalmat arra, hogy elénekelhesse az igazát, mindenki a magáét, ahogy a szívéből fakad.

K: Mire tanítod a gyerekeidet ilyenkor?

V: Most nagyot sóhajtanék előbb, csak azután sorolgatnám. Minden gyereket - a felnőttiségünkben megbúvókat is - az érzelmeik figyelmére tanítok. Mert Bachról, Bartókról lehet tudni, lehet olvasni, látni, hallani, és mindezt mások közvetítik, mutatják, mesélik, oktatják, elemzik, magyarázzák. De hallani őt magát, - Bachot, Bartókot -, csak a művén át lehet. És az előadó, (az igazi, akinek reményében én oly sűrűn járok koncertre), elibém teszi a szentet, a bölcsét, aki égi lény, csak egy kurta életre küldetett odaátrol, reménységnek.

K: Reménységnek, mire?

V: Az életörömről. Ő meg, az előadó, ha elegendő esztendőig tanulta, tanulja, gyakorolja, felfedezi, műveli a hangját vagy a hangszerét, akkor találkozik a Mesterrel, megidézi, beszél hozzá, imádja és birkózik vele, sír neki és átkozza, és olykor elmondja hangokba öntve, hogy mi történt kettejük közt. Mi meg, hallgatók, eltelünk életörömmel és szaladunk a villamosig, hogy holnap megváltsuk a világot. Vagy egy csöppjét.

K: Ilyesmit mondasz a gyerekeknek?

V: Azt, hogy mit mondok a gyerekeknek, utólag lehet leírni, előre nem. Az érzéseim beszélnek, helyesebben énekelnek, a kottát meg ők, a gyerekek tartják elibém. Nyelveken szólok, pártusul, vagy médül, amit sose hallottam. Minden gyermek új nyelvet hoz odaáról, anyja méhében szövő dallá, ott, a jó langyos vízben, fejecskéjében le is kottázza, hozzá készen. A szép zenéhez fűződő élményeiről csak ezen a nyelven szólhat.

K: A koncertet többen szerveztétek?

V: Alapítványunk segítőivel, barátaimmal és tanító tanítványaimmal szerveztük. Pedagógus továbbképző tanfolyamunkon elmondtam az ötletemet, és öten nyomban jelentkeztek szervezői feladatokra. Beosztották, ki mit vállal.

K: Például?

V: Meghívó, jegyek, kendők, szőnyeg, ülőpárnák, zongorabérlet, közönség értesítése, és még sokféle ügy, egészen a vizeskancsóig. Ötven ember, fele gyerek, mind szomjas lesz.

K: Kinek volt tapasztalata koncertszervezésben?

V: Senkinek. De apró részletekben valami mindenkinek eszébe jutott. Sokszoros nagymama vagyok, nem úszom el a gyakorlati feladatokban. Surrogtak az e-mailek, csilingeltek SMS belépők, no meg a telefonok, úgy negyven egy-egy sűrűbb napon.

K: Az előadókat ki szervezte?

V: Velük én beszéltem ilyenformán: „Szabad vagy-e, szívesen játszol-e gyerekeknek, van-e készen Bach darabod”, és csak ezután jöttek a részletek, a dátumok, órák, műsorok, egyeztetések. Mert hamar kiderült, hogy egy koncert helyett kettő lesz.

K: Miért?

V: Rengetegen jelentkeztek, nem volt szívünk annyi családot visszautasítani. Öt koncertre is elég közönségünk lett volna.

K: Ingyen volt?

V: Nem. 1.600.-Ft-ot fizetett egy család, vagyis a szülő. Gyerek semmit. Így kaptak egy gyönyörű meghívót, ami egyúttal belépőjegy is lett és eredetileg letéptőre terveztük, de olyan szépre sikerült, hogy sajnáltunk beletépní, inkább rápecsételtük a jelünket, az örömben pihenő, de már énekére készülő madarat. Eltehették emlékébe a színes kendővel együtt, amire aláírást kérhettek a gyerekek az előadóktól.

K: A kendőre?

V: Bizony, a kendőre. Szülők mesélik, hogy a kendő milyen becses emlék lett. Orsi ágya fölé akasztotta, Marci a maciját takarja vele.

K: Számodra, személyesen, mi a koncert legszebb emléke?

V: Azoknak az arca, a hangja, akik részt vettek benne. Előadónk közt voltak ismert, nagynevű, keresett művészek és voltak művész-palánták pályájuk kezdetén. Mind-mind egész lelküket adták a felkészülésbe, kitalálásba is. Zenedarabjaikat nagy gonddal választották. Öt perces a darab. Lehet öt oldalán egyforma gonddal kicsiszolt kristály? Lehetett.

A kölcsönkapott zongora sokmilliós Steinway volt, László maga jött hangolni, ő is énekes-virágos köszönetet kapott érte.

Koncertünk címét Zoltán találta meg. „Bachtól Bachig, az Értől az Óceánig”- mondta a telefonomba egy kora tavaszi reggelen. Ő játszott fuvolaszólót a két mamának, akik még a szívük alatt hozták oda gyermeküket. A szellőkből szőtt álmod Bach egyenesen nekik üzent.

A meghívó grafikája művészi tervezés, Frigya és Kriszti szeretetéből. És az apró részletek, a kendők, a szőnyegek, a párnák, a büfé házisüteményei, a színes papírszalvéták, a cserépvirágok mind valakinek ujjai nyomán, szeretetből, figyelemből, fáradozásból kerültek helyükre.

A ragyogón fényeskedő terem nemcsak képeinek alkotóját idézte, hanem a múzeum létrehozóit, megalkotóit, fenntartóit is. Előkészületeink mindenféle vesződés idején sem fogadott egyetlen mosolytalan arc, az őrizőé, takarítóé sem. Mintha mind, igazgatójuktól kezdve, annak örülne, hogy szívességet tehet.

K: Megörökítettétek?

V: Igen, és a kamerák, mikrofonok mögött is szíves önkéntesek dolgoztak. Emlékeimben a két koncert úgy él, mint egyetlen kerek pipitér a sok egybenőtt fehér szirmával a napszínű közepe körül, ami persze Bachot jelképezi.

K: Ott, akkor, nem voltak ideges, feszült perceid?

V: De igen. Az erkélyre bújtam mély levegőket venni és Ilonát kértem, hogy mondjunk el egy Üdvözlégy-et. Elmondtuk. Mikor továbbra is feszültnek látott, rám mosolygott és így szólt: „Ettől fogva már nem a te gondod.”

K: Miképp vehetnék át a gyerekkoncert ilyen módját mások?

V: Öt tanítványom, – a szervezők valamelyike – szívesen elmagyarázza a mi szervezésünk részleteit. Raisz Borbála zeneiskolai tanár volt a szervezőcsoport e-mail felelőse, nála megvannak a címek, az elérhetőség-adatok.

K: Miért éppen öt?

V: Gyakorlati okból: a Budapesten lakók könnyebben vállalhatták. Tanfolyamom résztvevőinek többsége vidéki, az ország valamely távoli részén él.

K: Mégis, előzetes tájékoztatásul: milyen feltételek szükségesek?

V: Lelkes szülők, akik elérhető előzetes tájékoztató beszélgetéssel. Az enyémre eljöttek, és ott bemutattuk, mit szeretnénk.

K: Enélkül nem tudnák?

V: Sok gyerekkoncerten láthatjuk, hogy nem.

K: Mi a szülő feladata a koncerten?

V: Aki a gyereket odaviszi – olykor nagyszülő, vagy rokon, esetleg barát – a saját zenefigyelmét sugározza rá. A szellemi elmerülés sűrű energia, feltöltöttségéből árad. Vulgáris példának vegyük az autó akkuját: ha nincs feltöltve, élettelen doboz.

K: Tehát nem a fegyelmezés a szülő feladata?

V: Nem hiszek a fegyelmezésben. Külső eszközökkel hat, amelyek törékenyek, szétmállanak, elmaszatolódnak. Kalapács és véső bizonytalan nyéllel, ablaktörő olajosan. Gyerekek a szeretett felnőtt lényét érzékelik, arra válaszolnak.

K: Koncerten hallgatni illik, ez megtanulható, nem?

V: Természetesen megtanulható, de nem magyarázatok útján. A felhangzó zene gyönyörűsége, a hangzás befogadásának élménye az, aminek emléke arra ösztönöz, hogy keresd újból. Hiszen olyan jó volt.

K: Hogyan készíted elő a gyerekedet az első koncert előtt?

V: Otthon, zenehallgatásokkal. Rövid darabot, egy-egy tételt hallgattok teljes figyelemmel, örömteli pihenőben.

K: Mit jelent az örömteli pihenő?

V: Kicsi gyerekkel ölbebevést, simogatást. Nagyobbal ölelést, kézfogást, összebújást, amire igénye van a jó érzésekhez.

K: Tehát te vele együtt hallgatsz?

V: Hát mi egyebet gondoltál? Otthagynád magában? Ez nem tévé a felületnek. A nagy zene a sejtjeid közepéig ér, a tüdő hólyagocskáit tápláló erek is részesülnek benne. Nyugalomban várod és a gyerek nyugalma az, hogy szeretik, hogy figyelnek rá, hogy teljes szívvel vele van az, aki oly fontos az életében.

K: A koncerten is így volt?

V: Így. Ezért kellene a szülők az előkészülethez. A koncertünk együttes élmény szülőnek, gyereknek. Nézzük meg a képeiket és örüljünk az arcoknak.

Kéziratból gépelte: Duga Ilona

Kokas Klára

Koncert – Kicsike Szertartás. Szülőknek – Gondviselőknél

Kérdés: Mit nevezek „kicsike szertartás”-nak?

Válasz: A zenehallgatás körülményeit.

K: Nem túlzol? A koncert egyszerű esemény, nem fűződik hozzá különös elvárás.

V: Sokaknál fűződik. Lelkemben én minden egyes zenehallgatásra felkészülök. Nekimosakodom, körülfényesítem a figyelőmet, megtisztítom érzelmeim áradásának ösvényeit.

K: Fizikai tevékenységekről beszélsz?

V: Képeimet fizikai tevékenységekből veszem, ilyesmikhez hasonlít a lelki készülődés, amiről beszámolok. Gyerek-tanítványaimtól is így kérdelem: „Felkészültél lelkedben a zenére?”

K: Hatéves gyerektől kérdezel ilyet?

V: Háromévestől is. Gyerekek nagyon fogékonyak a szép beszédre, a válogatott szavakra. Ezért énekelhetik szívükből, hogy „Sír az út előttem, bánkódik az ösvény”.

K: Nem kellene megmagyarázni nekik, hogy milyen költői kép ez?

V: Hosszú tanítási esztendőim sok-sok gyereke közül még soha egy sem kérdezte meg: mit jelent ez? Tudják valahogy. No, mert a Krisztusi figyelmeztetés szerint még övök a mennyek

országa, ahol bizonyára költői képekben épp úgy értenek, mint szépséges színekben és egymásba fonódó hangzatokban.

K: Mikor kérdezed ezt a magad kreálta, nempedagógiai mondatot?

V: Például a zenei foglalkozásainkon, az első zenei hang megszólalása előtt. Vagy amikor arra várunk, hogy a saját szóló jelenetét elkezdje egy gyerek. Vagy ketten, esetleg többen együtt készülnek közös bemutatásra.

K: Milyen pedagógiai stílusú mondat helyett mondd?

V: Például ahelyett, hogy „figyelsz?” vagy ahelyett, hogy „egy-kettő-rajta”. Újabb család koncertjeinken pedig az élő zenei előadás megszólalása előtt mondom.

K: Mit jelent a „család koncert”?

V: A mi sajátos szervezésünkben padlóra terített szőnyegen, párnákon ülő anyákat, apákat, ölükből gyermekükkel. És egyéb körülményeinkkel a közös énekléssel, az előadókkal való ismerkedéssel, taps helyett kendők lengetésével.

K: Ezekben különböznek koncertjeitek egyéb koncertektől?

V: Igen. Mindezek mögött közös a cél, az elgondolás, ha úgy tetszik, a filozófia.

K: Ami?

V: Ami valamennyi tanításom alapja, hitvallása; a teljes figyelem.

K: Félfigyelem helyett?

V: Igen, félfigyelem helyett teljes figyelem magunkra, gondolatainkra, érzéseinkre, tevékenységünkre, testi-lelki állapotunkra, személyi tulajdonságainkra és empátiás beleérzésünkre.

K: Írtál erről?

V: Igen, egyik könyvem fejezete szól így: „Félfigyelemből a teljes figyelembe”.

K: Miért teljesebb a figyelem, ha ölbe veszel egy gyereket?

V: Az ölbebevétel önmagában nem adná azt az odahallgatásra serkentő figyelmet. Ahhoz szükséges a felnőtt éber lelki állapota, amelyben a gyermekeivel közösen merül meg a hangzás szentséges áhítatában.

K: „Szentséges”-nek a vallásos témájú zenedarabokat nevezed?

V: Nem, dehogya! A „Szivárvány havasán” kezdetű népdalt éppúgy, mint egy Bach fugát, Mozart szonátát, Schubert ötöst, Beethoven kvartettet, Bartók concertót. Mindent, mindent, aminek elkészülténél a „Lélek lengedezett”, hogy Márai gyönyörű képét idézzem. Hiszen Kodály kategóriája szerint „gyerekeknek csak a legjobb lehet elég jó”. Így intett bennünket, tanítványait.

K: A körülmények a koncertre vonatkoznak csak?

V: Nem. Valamennyi zenehallgatásra vonatkoznak. Mostanában sorozatosan fordulnak hozzám szülők, nagyszülők az otthoni zenehallgatásaik dolgában.

K: Valóban megtervezésre szorulnak az otthoni alkalmak is?

V: Igen és ezekre válaszolom a „kicsike szertartásokat”.

K: Nem elég ha szép zenét tesznek fel otthon ebéd, vagy uzsonna közben, vagy altatáshoz?

V: Természetesen az is fontos, hogy milyen minőségű hangzások veszik körül a gyermeket. Ez a „háttér zene” kategóriája. Magam is szívesen hallgatok szép zenét, segít nekem, ha vasalok, varrok, csomagolok, almát hámozok... vagyis ha magamban tevékenykedem. Más a helyzet, ha beszélgetőtársaim vannak: beszélgetés közben rájuk figyelek, nem a zenére.

K: Telefon közben is?

V: De mennyire! A beszéd és a zenei hang az agyunk, az érzéseink más-más pontjain munkálnak, más sejteket hozhatnak fürge tevékenységbe. Lehetetlen zenei élményekben elmerülnie annak, aki közben beszél.

K: Hogyan figyeljen gyerekére a szülő, ha nem beszélhet hozzá?

V: Hát csak a szavaival figyel rá? Az érintésével nem? A zene örömeivel nem? A lelkesedésével, az áhítatával nem? Tulajdon zene-élménye sugárzik át a szeretett személyre, a zene figyelme, az a teljes odaadás, amiben találkozhatnak ők ketten.

K: Miképp éljen át teljes zene-figyelmet olyan felnőtt, aki sosem részesült zenei képzésben?

V: Igen sok felnőttel találkoztam, akik nem részesülhettek hangszeres stúdiómban, mégis gyönyörű zene-figyelemre képesek. Árad belőlük a teljesség igénye, a vágy, a törekvés a Szépség, az Igazság, az Élet felé. A lényük inspirál engem is. A gyerekeket még inkább.

K: A hiány tehát nem a képzésé, hanem a képességé?

V: Mondjuk inkább: a személyiségé. A teljes figyelmű személyiség alkotó eleme, megszerezhető, mint annyi más értékes tulajdonság. Azt is mondhatnám, hogy a nevelő ereje miatt a leghatékonyabb szülői tulajdonság, amivel érdemes foglalkozni.

K: Zenétől függetlenül is?

V: Igen. Képet, könyvet, de egy kézimunkát, egy faragott kaput, egy tisztántartott villamosmegállót is másképp néz a teljes figyelmű szülő a gyermekével. Amit én szeretnék: hogy az értékes zenére figyelésben együtt fejlődhessen a szülő és a gyereke.

K: A látványra, az ismeretre könnyebb hangolódni, mint a hallási élményekre?

V: Így van, a hallási élményeket kártékonyabban pusztítja a rémséges zajözön, mint a látottakét a csúf látvány. „Balzsamos hangok - gyilkos zörejek” című írásomban beszéltem a kivédhetetlen zörejek-zajok rombolásairól. Látvány piszka előtt lehet szemet lehunyni, a halláshoz verődő hangok előtt nincs menekvés. Leginkább a bűzhöz hasonlít, aminek nincs elzáró függönye a testünkbe építve.

K: Bedugott fül nem segít?

V: Nem. A hang: rezgés, a test minden nedvét átjárja és folyamatosan rezgésben tartja. És mivel a testünk állagát, anyagát nedvek alkotják (vér, lágyrészek, csontvelő stb.) a hangok működésbe hozzák az egészet, mindenestül.

K: Segítő hangok is, romboló hangok is?

V: Minden hang a sutyorgástól az üvöltésig, a robogásig, a dörömbölésig. És most gondoljuk át egy csecsemő helyzetét, aki védtelenül kiszolgáltatott az otthonában szünet nélkül dübörgő, vonyító hangzásoknak. Mintha petróleummal locsolnák az ételét.

K: Nem szokja meg?

V: Fogalmunk sincs arról, mit szokik meg és mit nem. Legfeljebb gyanítani tudjuk, hogy adaptálódik előbb-utóbb, hiszen nem mehet világga. Azokból a jelzésekből gyanítjuk az adaptálódást, amelyeket tapasztalunk mi, a nevelői, a gondozói, a zenébe vezető felnőttei.

K: Milyen jelzésekből?

V: Nem figyelnek finom hangzásokra, semmilyenre. Persze a halk beszédre sem. „Megsüketítik” magukat, hogy túléljék a hangzón mocskát.

K: És akiket nem pácolnak zaj szaftokban?

V: Azok életébe lehet az igen szép közös „kicsike szertartásokat” bevezetni, otthon is. A nap valamelyik teljes figyelemre szentelhető idejében ölembe veszem őt és kettesben úgy hallgatunk zenét, hogy az alatt nem figyelünk egyébre. Rövid tételt, amilyen például egyetlen Bach prelúdium, Chopin Etűd, Händel Gigue, Bartók Duett, Schubert Impromptú, Mozart tánc, egy-két perceset.

K: Ugyanazt megismételve?

V: Igen, ugyanazt néhányszor megismételve, hisz a CD lemezen ma már könnyű ismétlést beállítani. Az ölbe vett gyerek kezén, haján, lábán, könnyű kézzel zenét simogathatunk, ahogy örül ennek. A zenedarabnak eleje és vége van, amihez a simogató kezünk alkalmazkodik. A kicsike szertartás néhány ismétlés után egy dallal, vagy akár csak egy öleléssel véget ér, indulunk a dolgaink felé.

K: Lehet valamilyen állandó helyet keresni az együttes percekhez?

V: Igen, az sokat segít. Gyertyát gyújtva még jobb, az áhítat perceit melegíti az élő fény.

K: És ha több gyerek van egy családban?

V: Tapasztalataikból tanulják meg, hogy mindegyikükre sor kerül. Ehhez az előkészítő szakaszhoz kapcsolódhat aztán közös táncolás, mozgás, kitalált jelenet, megelevenítő mese, rajzolás, festés, gyurmázás, bármilyen közös játék. Folytatódhat sokféleképp aszerint, hogy éppen mire jut idő.

K: De az „előkészület” – ahogy nevezted – egy gyerekhez szól akkor is, ha a családban több gyerek van?

V: Igen, az egy intim páros közös figyelme a hallgatás, az odahallgatás, a zenében elmélyülés élményével. A „páros” egyike a felnőtt (anya, vagy apa, vagy nagyszülő, vagy más gondviselő), másik a gyerek, aki a felnőttjének teljes, osztatlan figyelmét élvez.

K: Miért nem lehetnek valamennyien családtagok együtt a zeneélményben?

V: Már hogyan lehetnének! Hiszen éppen az a célunk, hogy lehessenek. Én a hozzá vezető útról beszélek, arról a segítsérről, amellyel odajuthatunk. Mi szülők, nagyszülők ismerjük a testvérkéik igényét arra, hogy egyedül birtokolják a felnőttjük figyelmét, „Anyá nézel?” „Apu láttál?” „Nagyi figyelsz?” hangzik százszor, otthon, park csúszdáján, bicikli mellől. De a „kicsike szertartás”-ban több történik az egymásra figyelésnél. Ott a hangzó szépségre

figyeltek együtt, Együttlétben találkoztak a Szépséggel. Az élmény a hangzásban való elmerülés, mintha valamiféle titkos üzenetet vennének át ők ketten, egyszerre, ugyanabban a percben.

K: Miben különbözik az otthoni zenefigyelés a koncerten való részvételtől?

V: A mi családi koncertjeinkben azon fáradozunk, hogy érzelmi alapjaiban ne különbözzön. A körülményeiben persze különbözik, mindegyik helyzet hordoz előnyöket és nehézségeket.

K: Milyeneket?

V: Otthon egyedül lehetünk, viszont félbeszakíthatnak. Koncerten a helyzet is figyelemre buzdít, viszont ott a sok idegen. De én azt szeretném, hogy az otthoni kicsike szertartások segítsenek a koncertek figyelméhez és a koncertek élményei megerősítsék a vágyat a zenehallgatás felé.

K: Vágyat a gyerekekben? Vagy a szülőkben?

V: Életem hosszú tanító esztendei alatt soha nem hittem, hogy gyerekeket nevelhetek a szüleik nélkül. Ahol meg kellett tennem – az intézetben nevelkedő szülőtlén gyerekeknél – minden percben szembesültem az iszonyú hiánnyal: hiányoztak ők, a szülők.

K: És ahol van szülő?

V: Ott kézen fogom azokat, akik felém nyújtják a kérő kezüket. Segítek nekik, hogy gyönyörű zenéssel kapcsolódhassanak a gyerekeikhez. Kicsike szertartásokkal, otthon, vagy a koncertjeinken.

---

* **Dr. Deszpot Gabriella** (Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, tudományos főmunkatárs;
Kokas Klára Agape Zene-Életöröm Alapítvány, kuratóriumi tag)